

Inimene nagu sina

Mozarti ooper “Võlflööt”. Esietendused RO Estonias 28. ja 30. jaanuaril 2022. Muusikajuht [Arvo Volmer](#), lavastaja Vilppu Kiljunen, kunstnik Kimmo Viskari, valguskunstnik Anton Kulagin. Osades: Partiina - Elena Bražnik, Kadri Nirgi, Tamino - Eleldur Elarry Põldu, Mehis Tiits, Öökuninganna - Suvi Väyrynen, Elina Nechayeva, Papageno - Rene Sooni, Tamar Nugis, Papagena - Junne Ševtšenko, Olga Palamarchuk, Sarastro -Priit Volmer, Märt Jakobson, Monostatos - Reigo Tamm, Mart Madiste, Esimene Daam - Maria Listra, Kadri Kõrvek, Teine Daam - Helen Lokuta, Karis Trass, Kolmas Daam - Aule Urb, Juuli Lill, Ülempreester - Raimo Elp, Raiko Raalik jpt.

“Võlflöödile” end kaotada tähendab loovutada kolm tilka verd kogu ooperimaailmale. Mozarti tippteost, Singspiel’i vormis kirjutatud ooperit võib ebaharilikkusest hoolimata pidada kogu ooperimaailma kvintessentsiks. Muusikateadlase jaoks on see üks paras kompott: ühes lavateoses saavad kokku nii opera buffa kui opera seria tegelastüübid, kes lisaks laulmisele peavad ka rääkima! Samuti kuuleme Mozarti viimases ooperis kirjut paletti muusikalisi võtteid – koloratuuridest ja rahvaviisilikest salmilauludest kooripolüfooniani välja. Lisage erakordselt ebaloogiline, samas maagiline sisu, meeldejäädavad meloodiad ning ekstreemselt virtuoossed aariad ja saategi peaaegu et eduka Broadway kassahiti retsepti. Seda ooperit armastada on hulga lihtsam kui analüüsida. Rääkimata lavastamisest.

Tänu Kristel Pappelile teame, et “Võlflööt” oli ka ilmselt esimene Mozarti ooper, mida Eestis mängiti juba XVIII sajandi lõpus, vaid neli aastat pärast selle valmimist. Meie tänase ooperipubliku hulgas leidub rohkesti ka neid, kellele on Mozarti viimane ooper olnud esimeseks ooperikogemuseks, sest valgustusajastu ideedel põhinevat helge lõpuga muinaslugu on alati peetud lastelegi sobivaks.

“Võlflöödile” mõeldes kangastub mulle lapsepõlve mustvalgest televiisorist nähtud Georg Otsa muhe ja mahe linnupüüdja, peagi tutvusime ooperiga ka koolitunnis – 1980-ndate Nõukogude Eesti algklasside koolilaulikusse oli jõudnud I vaatusest tükike: “Kui kaunilt see kõlab, kui ilus see hääl,

Muusika

28,29

Teater Vanemuine
Rahvusoper Estonia
Arvo Volmer
Teater

efektid ja ega lauljadki just hõlpu ei saanud. Samas, selle ooperi üks suuremaid komistuskive – ansamblid – olid väga korralikult sisse töötatud ja püsisid ilusti koos. Teist esietendust juhatanud Vello Pähn andis solistidele rohkem armu, ent paradoksaalselt läksid lauljad orkestrist lahku just siis, kui neil jäi rohkem aega rahulikult hingata. Sellest ei tasu teha järeldusi, sest need olid ju alles esimesed etendused ja loodetavasti mängitakse “Võlufööti” piisavalt palju kordi, et kõik paika loksub!

Võrdväärselt heast küljest näitasid end kõik peategelased ja tõrvatilku ei paistnud kuskilt. Eeskätt oli tore üllatus noore Heldur Harry Põlda debüüt Tamino rollis – särav, vaba ja kaunis hää, lõpuni usutav nii vokaalses kui sisulises plaanis. Alles see ju oli, kui ta ise poistekooris laulis! Nii helde pole loodus häälemurde järel kaugeltki kõigi vastu. Tamino roll nõuab suurt vastupidavust ja Põlda hääles polnud väsimuse märke ka lõpus. Sama palju rõõmu pakkus veidi kogenum Mehis Tiits oma imekauni tämbri, vaba tooni ja esimese armastaja kirega. Tublid Eesti tenorid, bravissimi!

Samas, veel rohkem tuleb laulda selles ooperis Papagenol. Olgugi tema materjal lihtsam, peab ta olema väga kiire ja liikuv. Esietendusel lavale hüpanud René Soomi lind-inimene oli kui tiibadega sündinud; Soom ei laulnud seda rolli muidugi ka esimest korda. Õnneks on tema näitlejaoskused sama nõtked kui väljendusrikas hää ja kaunis saksa keel. Ka veidi vähem kogunud Tamar Nugise Papageno jättis ainult head mälestused – lavalist vabadust on andekale baritonile aina lisandunud.

Kõrgest soost Paminana üles astunud Elena Bražnik nägi ehk veidi rohkem vaeva saksakeelsete kõnetekstidega, aga tema peen lavakuju ja sügava sisseelamisega esitatud Pamina aaria “Ach, ich fühls” jättis lihtsalt eeskujuliku mulje. Kadri Nirgi Pamina oli naiivsem ja maalähedasem, miskipärast meenutas ta oma helkleva rokokootiaaraga hoopis Snegurotškat – aga juba nimetatud aaria oli ka tema esituse kõrghetk.

Esietendusel Öökuninganna rolli esitanud Suvi Väyrynen on suurepärase tehnikaga lüüriline koloratuursopran ja sai võrdselt hästi hakkama nii kuulsa II vaatuse aariaga kui ka I vaatuse vähem tuntud, kuigi minu arvates tehniliselt veelgi

ebamugavama aariaga. Siiski jäi kripeldama, kas tema kaunis hääl ja habras lavakuju võimaldavad Öökuninganna pahelisust usutavalt kujutada – võibolla on see aeg veel ees. Elina Nechayeva sai küll teise esietenduse järel palju kriitikat laulutehnika puudumise pärast – naljakas süüdistus, sest täiesti ilma tehnikata pole ükski laulja võimeline sellist kaelamurdvat partiid seljatama! Tõsi, tema hääles napib kantileeni ja vokaalid ei ole nii ühtlased nagu klassikalise laulu ideaalid ette näevad. Ometi on karismaatilise kuulsuse hääl ja füüsis otsekui Öökuningannaks loodud. Oma osa võttis ka lavanärv. Nechayeva on selle etenduse turunduslik tõmbenumber, aga mitu pearolli tal seni teatris on üldse olnud? Anu Kaal näiteks laulis kõigepealt samas ooperis Esimest Poissi, nagu ka juunis Öökuningannana debüteeriv Estonia praegune esikoloratuur Kristel Pärtna.

Aga Öökuninganna kaaskonnas pole teatavasti mitte poisid, vaid naised – Kolm Daami. Selle õelavõitu kolmainsuse partiid on samuti parajalt krõbedad. Minu kõrvus sulandusid paremini esietenduse kolmiku (Maria Listra, Helen Lokuta, Aule Urb) hääled, aga kindlasti oli neil veidi hõlpsam koos püsida tänu orkestrile. Kadri Kõrvek, Karis Trass ja Juuli Lill aga moodustasid kindlasti lavaliselt ühtsema terviku.

Kui Öökuninganna puhul hoitakse hinge kinni enne staccato's hüpet kolmanda oktavi f-nootidele, siis Sarastro peab suutma saalis kõlama panna sama noodi, ainult neli oktavat madalamalt. Oma ilustamata lihtsuses koraali meenutava aaria "O Isis und Osiris" mõju seisneb eeskätt sügavuses – ja nii Priit Volmer kui Märt Jakobson kandsid selle väärikalt välja, nagu ka veidi rohkem kaunistatud teise aaria. Volmer suutis oma Sarastrot ka veidi karikeerida, kujutades teda nartsissistliku superstaarina armulikult lihtrahvale viipamas. Jakobsoni Sarastro oli staatilisem, kuid hääleliselt veenvam – olles teda ka 15 aasta eest Vanemuise lavastuses korduvalt näinud, võib kinnitada, et roll on lõpuni küpsenud.

Linnupüüdja ihaldatud Papagenat kehastav subrett peaks lisaks särtsakale laulmismaneerile olema ka hea karakternäitleja. Nii sädelev Janne Ševtšenko kui intensiivne Olga Palamarchuk

pakkusid toredaid ja õnnestunud esitusi.

Üks kõige karaktersemaid “Võlflöödi” tegelasi on maur Monostatos, kes Kiljuneni lavastuses on inspiratsiooni saanud BDSM-subkultuurist. Monostatose nimi tähendab kreeka keeles üksi seisjat – ja õnnetuks autsaideriks ta lõpuks osutubki. Monostatos pole küll otseselt koomiline tegelane, pigem võib temast kahjugi hakata, aga ta suudab ka publiku naerma ajada oma karikatuurses pahelisuses ja rumaluses. Esietendusel laulnud Reigo Tamme näitlejavõimete abil sündis impulsiivne ja agressiivne tegelane. Mart Madiste must mees oli veidi hillitsetum, aga salakavalam.

Kuidas lahendada ebamaised tegelased Kolm Poissi, on “Võlflöödi” lavastamise juures sageli üks keerukamaid otsuseid. Poiss-sopranite sirged hääled kõlavad ingellikult – aga üksnes juhul, kui nad on Viini poistekoori tasemel. Igal pool selliseid lauljaid võtta pole ja seetõttu pannakse poisse sageli laulma noored naised. Näiteks ooperi maailmaesiettekandel laulis Esimest Poissi 24-aastane naine ja teisi 15- ja 17-aastased noormehed. Täiskasvanud naiste kasutamine pole alati lavaliselt parim lahendus ja muusikaliselt on poisihääl ka kõige sirgemast naishäälest küllaltki erinev – sama hästi võiks orkestris asendada pikoloflöödi metsasarvega! Estonia kasutab esimest korda teatri ajaloos neis rollides poistekoori noormehi (koormeister Kaja Post). Kirkalt kõlas esietendusel laulnud trio Graham Kruusamägi, Kristof Rull ja Alfons Väljamäe. Eriti tooks välja teise vaatuses ansambli koos Paminaga – see on pätkel ka täiskasvanutele. Enamasti häälestusid kenasti ka teise koosseisu Henry Reiljan, Aksel Järvelaid ja Robert Salum.

Ooperi selgroog on teatavasti lookas vabamüürlikest sümbolitest ja kõikvõimalikest müstilistest tõlgendustest nagu Mozarti-suguste staaride elulugugi. “Võlflöödi” on analüüsitud lugematuid kordi ja tehakse seda kindlasti ka edaspidi. Eks iga ajastu leiab ka oma vaimule sobiva tõlgenduse. Muidugi võib “Võlflöödi” tõlgendada Tamino arenemise loona, nagu seda teeb Vilppu Kiljunen. Prints saab iseendaks ainult läbi eneseületuse ja raskete katsumuste. Kas pole kummaline, et õnn tabab ka Papagenot, kes ohu korral põõsasse poeb ega jäta iialgi kasutamata võimalust maitsta kõrke roogi ja jumalikku veini?

Jutustagu see ooper pealegi põhiliselt lootusest, valgustumisest ja inimhinge potentsiaalidest. Minule jääb “Võluflöödi” peategelaseks ikkagi siiras ja natuke kummaline linnupüüdja. Nagu ta end ooperi alguses Taminole esitleb: Ein Mensch, wie du.

Tore üllatus oli noore Heldur Harry Põlde debüüt Tamino rollis. Vabamüüriluse sümbolitena kaunistavad lava kuldsete vihmavarjude kobarad ja kostüümides domineerib rikkalik purpursinine. FOTOD RÜNNO LAHESOO [RO ESTONIA](#)

Anne Aavik, kultuuriajakirjanik